

REGIONÁLNY AKČNÝ PLÁN

pre zlepšenie
konkurencieschopnosti
cezhraničných malých a stredných
podnikov

Budujeme partnerstvá
Projekt je spolufinancovaný z prostriedkov
Európskej únie z Európskeho fondu
regionálneho rozvoja

Autor: Kaspá Slovakia s.r.o. a kolektív
Rok: 2021

Regionálny akčný plán pre zlepšenie konkurencieschopnosti cezhraničných malých a stredných podnikov bol vytvorený v rámci projektu pod názvom „*Vypracovanie regionálneho akčného plánu na zlepšenie konkurencieschopnosti cezhraničných malých a stredných podnikov*“, prostredníctvom programu Fond malých projektov pre východnú programovú oblasť. Registračné číslo projektu: FMP-E/2001. Projekt bol spolufinancovaný z prostriedkov Európskej únie z Európskeho fondu regionálneho rozvoja.

Obsah

ÚVOD	4
1. DEFINÍCIA PODNIKANIA A MSP	6
1.1 PODNIKANIE	6
1.2 DEFINÍCIA MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKOV	7
2. ANALÝZA SITUÁCIE MSP NA SLOVENSKU	9
2.1 STAV MSP V SLOVENSKEJ REPUBLIKE	9
2.2 STAV MSP V ROŽŇAVE AKO POHRANIČNEJ OBLASTI	11
3. PODPORA MSP NA SLOVENSKU	14
3.1. SWOT ANALÝZA PRIHRANIČNEJ OBLASTI:	19
3.2 PODPORA MSP V POHRANIČNÝCH OKRESOCH	21
3.3 PODPORA MSP ZO ZDROJOV EURÓPSKEJ ÚNIE	22
3.3.1 <i>Ďalšie možnosti financovania MSP</i>	27
4. AKO SA ZAPOJIŤ DO HORIZONTÁLNYCH PROJEKTOV A ŽIADAŤ O GRANT EÚ?	30
5. VÝZVY AKČNÉHO PLÁNU	32
PRÍLOHA Č.1: AKČNÝ PLÁN PRE ZLEPŠENIE KONKURENCIESCHOPNOSTI CEZHRANIČNÝCH MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKOV	1

Úvod

Podnikanie je hnacím motorom zmien, meradlom rozvoja ekonomiky, nástrojom prispôsobovania sa a schopnosti udržať krok s hlavnými svetovými trendmi. Nielen na Slovensku, ale v každej krajine je základom malé a stredné podnikanie. Spolu s tzv. Mikro podnikaním tvoria malé a stredné podniky takmer 99 % všetkých podnikov u nás aj v EÚ a zabezpečujú dve tretiny pracovných miest v rámci súkromného sektoru. Podieľajú sa na hrubej produkcii a tvorbe pridanej hodnoty viac ako 50 %.

Malé a stredné podniky (ďalej len „MSP“) môžeme považovať za nositeľov inovácií, zamestnanosti, ako aj sociálnej a regionálnej integrácie. Sú zárukou vyššej efektívnosti a trvalo udržateľného rastu ekonomiky. Sú v skutočnosti kostrou každej ekonomiky v Európskej únii.

Malé podniky sú oporou ekonomiky, kľúčovým zdrojom pracovných príležitostí a živnou pôdou podnikateľských nápadov. Na zmeny v podnikateľskom prostredí reagujú najcitlivejšie zo všetkých.¹

Ako sme už vyššie načrtli, MSP významne prispievajú k rastu a tvorbe pracovných miest. Táto kategória podnikov je v rámci rozvinutých ekonomík považovaná za najpružnejšiu, najefektívnejšiu, najprogressívnejšiu a teda aj najdôležitejšiu súčasť ekonomiky. Z tohto dôvodu krajiny Európskej únie, ale aj iné rozvinuté krajiny (USA, Japonsko), venujú stavu malého a stredného podnikania maximálnu pozornosť a sústavne prijímajú opatrenia na jeho rozvoj. Systém podpory malého a stredného podnikania bol prvýkrát zavedený v priebehu 80-tych rokov minulého storočia, ako politická odpoveď na hospodársku krízu vo Veľkej Británii, ktorú spôsobili celoštátne štrajky a ktoré ochromili hospodársky život vo Veľkej Británii. V snahe predchádzať masívnym štrajkom, vláda Veľkej Británie financovala komplexný výskum a vývoj teoretických ale najmä praktických nástrojov na vznik, podporu a trvalé udržanie malých a stredných podnikateľov. Tento trend bol ešte podporený 3 priemyselnou revolúciou, ktorá v sebe priniesla obrovský rozmach digitálnych technológií. Tradičné monopoly stratili svoje dominantné postavenie v ekonomikách a boli postupne nahrádzané masívnym vznikom a rozvojom malých a stredných podnikateľov. Vzhľadom na tento prudký rozmach a transformáciu ekonomiky Veľkej Británie, Veľká Británia prekonala ekonomickú krízu a vzišla z tejto krízy posilnená a transformovaná tak, že bola podstatne menej zraniteľná ako pred krízou. Následne sa

¹ HOLEŠOVÁ, H.: *Malé a stredné podnikanie*. Bratislava: Grafis, 2003, s. 11)

obdobnou transformáciou ekonomiky prešla Nemecká Spolková Republika, Francúzsko a mnohé ďalšie krajiny. Realizácia týchto transformácií ekonomík vyspelých západných krajín, de facto znamenali také významné odpútanie sa od vtedajšieho socialistického bloku, že HDP v týchto krajinách v priebehu dekády vzrástlo rádovo v porovnaní s krajinami, ktoré neprešli transformáciou. V našich podmienkach táto transformácia začala až o 20 rokov neskôr, čo je v skutočnosti hlavnou príčinou nášho, ešte stále zaostávania, za vyspelými ekonomikami "starej" Európskej Únie. Ešte v priebehu existencie predchodcu Európskej Únie tzv. EHS - Európskeho Hospodárskeho Spoločenstva, vyspelé krajiny vytvárali politické nástroje na podporu malého a stredného podnikania. Následne sa v týchto krajinách sa podpora malého a stredného podnikania stala v posledných 50-tich rokoch významnou súčasťou celkovej hospodárskej stratégie. Formulácia tzv. Európskej charty pre malé podniky je toho dôkazom.

Regionálny akčný plán sa zaoberá riešením množstva prekážok, ktorým čelia MSP, medzi ktoré patria najmä/a nie len:

- nedostatočná osвета pre podnikateľov ohľadom možností, ktoré ponúka EÚ a prostriedkov na plnenie ich podnikateľských cieľov,
- nedostatočné vzdelávanie a odborná príprava,
- prílišná byrokracia
- nedôvera v štát
- vysoké daňové a odvodové zaťaženie
- a mnohé ďalšie.

Cieľom Regionálneho akčného plánu pre zlepšenie konkurencieschopnosti cezhraničných malých a stredných podnikov (ďalej len „akčný plán“) je:

- posilnenie cezhraničnej bilaterálnej spolupráce,
- výmena skúseností
- zlepšenie medzi-inštitucionálnej spolupráce.

Akčný plán má slúžiť ako príručka a pomôcka pre malých a stredných podnikateľov, ktorá ma pomôcť zlepšiť konkurencieschopnosť a efektívnosť MSP v slovensko-maďarskom pohraničnom území.

1. Definícia podnikania a MSP

1.1 Podnikanie

Každé podnikanie so sebou prináša snahu o produkovanie zárobku, avšak nie každá zárobková činnosť je podnikaním. Podnikanie je ľudská činnosť, ktorá sa zameriava na dosiahnutie rovnovážneho stavu v ekonomike.

Pre definovanie, či určitá činnosť napĺňa klasifikačné znaky podnikania, je potrebné skúmať naplnenie troch základných charakteristík, a to:

- a) sústavnosť vykonávanej činnosti,
- b) výkon činnosti samostatne podnikateľom vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť,
- c) účel vykonávania takejto činnosti, ktorým je dosahovanie zisku (alebo účel dosiahnutia merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu, ak ide o hospodársku činnosť registrovaného sociálneho podniku).

Definícia podnikania je upravená v ustanovení § 2 Obchodného zákonníka, pričom požaduje, aby tam uvedení charakteristiky boli splnené súčasne. Akonáhle by nedošlo k splneniu čo i len jednej s predmetných požiadaviek, realizovaná činnosť by nebola chápaná ako podnikanie, ale ako výkon inej činnosti.²

Znaky podnikania

K najdôležitejším znakom podnikania podľa súčasnej teórie patria:

- samostatné konanie hospodárskych subjektov,
- smelosť, vynachádzavosť,
- iniciatívnosť,
- novátorstvo v riešení neštandardných úloh a pri dosahovaní cieľov,

² VARGICOVÁ, P.: *Čo je podnikanie a živnosť – definícia a rozdiely*. In *Podnikajte.sk*. [online]. 2020. Dostupné online: < www.podnikajte.sk/obchodne-pravo/co-je-podnikanie-zivnost-definicia >

- schopnosť rozhodovať v podmienkach neistoty,
- ochota preberať a znášať hospodárske riziká.

Objektívne predpoklady podnikania sú vytvárané trhovou ekonomikou, ktorá by mala stimulovať podnikanie tým, že umožní využiť ekonomické príležitosti všetkým tým, ktorí chcú v uvedenom odbore podnikáť. Sú to príležitosti, ktoré vznikajú z interakcií medzi podnikateľom, zákazníkmi, konkurentmi, finančnými partnermi, kooperujúcimi podnikmi a pod.

K subjektívnym predpokladom podnikania patria individuálne vlastnosti schopné realizovať určitý druh podnikania. Závisia od človeka, jeho schopnosti, pripravenosti, ale aj motivácie na podnikanie.³

1.2 Definícia malých a stredných podnikov

Nie je úplne jednoduché jednoznačne definovať, čo MSP je, a čo už nie je. Existuje celý rad charakteristík, ktoré by mal typický malý, stredný či mikro-podnik spĺňať.

Napríklad:

- nezávislosť podnikania spojená s vlastníctvom podniku;
- jeden alebo niekoľko málo vlastníkov;
- bez dominantného alebo monopolného postavenia na trhu;
- relatívne úzke zameranie produkcie a technológie;
- jednoduché riadenie a organizačná štruktúra;
- zameranie podniku na lokálne trhy;
- malý trhovú podiel.

Problémom mnohých z týchto kritérií je, že nie sú jednoznačne kvalifikovateľné. Aký trhovú podiel je ešte stále malý? Ktorú organizačnú štruktúru môžeme považovať za jednoduchú?

³ LUCIFUK: *Podnikanie*. In *Euroekonom.sk*. [online]. 2021. Dostupné na internete: < www.euroekonom.sk/ekonomia/#comments >

Aj preto sa v našom prostredí pri rozlišovaní MSP využívajú skôr kvalitatívne kritériá (ako napr. počet zamestnancov).

Je zrejmé, že znakov, ktorými by sme mohli určiť veľkosť podniku, je veľa. Preto sa líšia názory na určenie kritérií, ktoré by vedeli rozdeliť podniky do kategórií mikro, malý, stredný či veľký. Napriek tomu sa najčastejšie určuje veľkosť podniku meraná na základe počtu zamestnancov, ročného obratu a ročnej bilančnej sumy.⁴ Tieto kritériá vychádzajú z klasifikácie, ktorú odporúča Európska komisia. Ide konkrétne o odporúčanie Európskej komisie č. 2003/361/EC, ktoré nadobudlo platnosť 1. januára 2005 a ktoré klasifikuje veľkosť podnikov podľa nasledovnej tabuľky:

Graf č. 1: Rozdelenie podnikov podľa veľkostí

	Počet pracovníkov	Ročný obrat	Bilančná suma
1 Mikropodnik	menej ako 10	nížší alebo rovný 2 mil. Eur	nížšia alebo rovná 2 mil. Eur
2 Malý podnik	menej ako 50	nížší alebo rovný 10 mil. Eur	nížšia alebo rovná 10 mil. Eur
3 Stredný podnik	menej ako 250	nížší alebo rovný 50 mil. Eur	nížšia alebo rovná 43 mil. Eur

Zdroj: Vlastné spracovanie

Pritom platí, že do konkrétnej kategórie spadá podnik vtedy, ak má príslušný počet zamestnancov (hlavné kritérium) a spĺňa aspoň jedno vedľajšie kritérium (ročný obrat alebo ročnú bilančnú sumu).

Počet pracovníkov a finančné čiastky sa získavajú z účtovnej závierky za posledné schválené účtovné obdobie a počítajú sa na ročnom základe. Pričom výška ročného obratu sa má vyčísliť bez dane z pridanej hodnoty (DPH) a iných nepriamych daní.

⁴ ŠRENKEL, L.: *Malý, stredný alebo mikro podnik – veľkostné kritéria*. In *Podnikajte.sk*. [online]. 2016. Dostupné na internete: < www.podnikajte.sk/podpora-podnikania/maly-stredny-mikro-podnik >

Taktiež platí, že ak podnik v deň účtovnej závierky zistí, že počet zamestnancov alebo finančné limity prekročil, neznamená to automaticky stratu štatútu stredného, malého alebo mikro podniku. Situácia sa však zmení, ak tieto limity prekročí v dvoch po sebe nasledujúcich obdobiach.

V prípade novozaložených podnikov sa uplatňujú údaje získané odhadom.⁵

2. Analýza situácie MSP na Slovensku

2.1 Stav MSP v Slovenskej republike

Pandémia COVID-19 je bezvýhradne ústredným faktorom vývinu ekonomického prostredia na Slovensku za posledné 2 roky. Negatívny dopad koronakrízy sa najmä premietol v oblasti malých a stredných podnikateľov. Pandémia so sebou priniesla pokles v medziročných porovnaniach tvorby pridanej hodnoty malých a stredných podnikov (ďalej len "MSP").

Vychádzajúc z medziročného porovnania pre rok 2020 sa tvorba pridanej hodnoty MSP - právnických osôb znížila o 3,8 %. Znížila sa aj hrubá produkcia MSP - právnických osôb medziročne o 4,8 %. Tvorba hrubého fixného kapitálu MSP poklesla o 13,6 % a zisk pred zdanením MSP - právnických osôb sa medziročne znížil až o 11,8 %.⁶

⁵ ŠRENKEL, E.: *Malý, stredný alebo mikro podnik – veľkostné kritéria*. In *Podnikajte.sk*. [online]. 2016. Dostupné na internete: < www.podnikajte.sk/podpora-podnikania/maly-stredny-mikro-podnik >

⁶

MONITIRING PODNIKATEĽSKÉHO PROSTREDIA. Správa o stave MSP na Slovensku v roku 2020. In *MonitoringMSP*. [online]. 2021. Dostupné online: < <http://monitoringmsp.sk/2021/11/03/sprava-o-stave-msp-v-sr-v-roku-2020-2/> >

Graf č. 2: Pokles počtu MPS v roku 2020

Zdroj: Vlastné spracovanie

Odkazujúc na analýzu dotazníkov spracované nižšie v našom Akčnom pláne je zrejme aj z pohľadu podnikateľov, že za počet zaniknutých subjektov môžu aj prijaté podporné koronové opatrenia, ktoré im mali pomôcť. Okrem COVID podpory bolo zaznamenané, že výška čerpania bežnej pomoci pre MSP, bola nižšia v porovnaní s minulými rokmi. Hlavným dôvodom je, že viaceré vyčlenené financie na plánované aktivity v bežnom roku boli sčasti presunuté a v mnohých prípadoch aj navýšené do opatrení COVID podpory. Finančné nástroje zohrali významnú úlohu pri riešení výpadku likvidity podnikov v dôsledku poklesu tržieb.⁷

Čo sa týka MSP - fyzických osôb tvoria viac ako polovicu, konkrétne 56,8 % z celkového počtu aktívnych malých a stredných podnikov. Je všeobecne známe, že v skupine MSP podnikajúcich ako fyzické osoby – podnikatelia dlhodobo pretrvávajú dominantné zastúpenie živnostníkov, ktoré v roku 2020 predstavovalo až 92,1 % čo v absolútnom vyjadrení činí 312 2663. Osoby podnikajúce formou slobodných povolání tvorili 6,8 % (alebo v absolútnych hodnotách 22 969). Aj v roku 2020 boli najmenej zastúpenou právnou formou samostatne hospodáriaci roľníci (SHR) s podielom len 1,1 % z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov na Slovensku. Absolútny počet SHR dosiahol 3 762.⁸

⁷ Idem.

⁸ SLOVAK BUSINESS AGENCY. Malé a stredné podnikanie v číslach. SBA, Bratislava, 2021. S. 22. Dostupné online: < <http://monitoringmsp.sk/wp-content/uploads/2021/07/Male-a-stredne-podnikanie-v-cislach-2020.pdf> >

Aj v tomto prípade v plavom koronakrízy v porovnaní s predchádzajúcim rokom bol zaznamenaný pokles počtu MSP podnikajúcich v tejto forme. Za medziročným poklesom fyzických osôb – podnikateľov stojí prepád počtu živnostníkov o 3,6 %. Spomedzi všetkých fyzických osôb – podnikateľov na Slovensku bol v roku 2020 zaznamenaný medziročný pokles len v prípade živnostníkov. Údaje tak potvrdzujú značnú citlivosť živnostníkov na zhoršenie podnikateľského prostredia vplyvom nástupu koronakrízy.⁹

2.2 Stav MSP v Rožňave ako pohraničnej oblasti

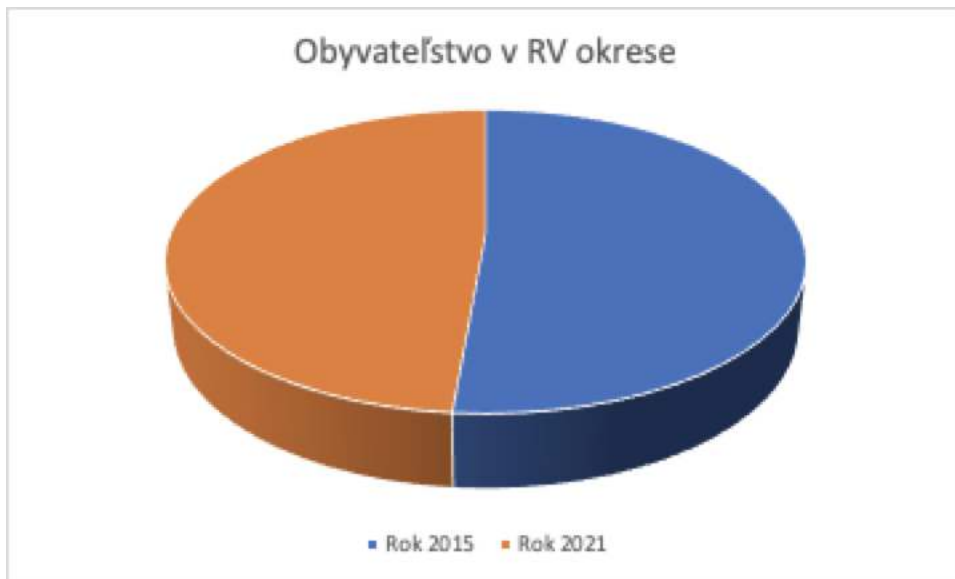
Rožňavský región je situovaný na východnom Slovensku na západnom cípe Košického samosprávneho kraja. Rožňavský región bezprostredne hraničí s Maďarskou republikou, teda je charakterizovateľný ako región pohraničný s vysokou mierou multi-etnicity, vierovyznania a výraznými rozdielmi v príjmoch obyvateľstva. Jedná sa o región, ktorý je značne finančne poddimenzovaný s vysokou mierou nezamestnanosti. Podľa štatistického úradu SR v roku 2020 dosiahla miera nezamestnanosti v okrese Rožňava 15,87 %. V porovnaní s celkovou mierou nezamestnanosti v SR, ktorá sa podľa štatistického úradu pohybovala v roku 2020 na úrovni 6,64 %. Evidovaná nezamestnanosť v Rožňavskom okrese je teda viac ako dvojnásobne vyššia. Okres Rožňava patrí medzi najchudobnejšie NUTS IV regióny v Európskej únii.

Na základe výzvy na podanie žiadosti o poskytnutie dotácie v oblasti podpory regionálneho rozvoja (Výzva č. 12861/2021/OSMRR) bol okres Rožňava jedným z najmenej rozvinutých okresov.

Rožňavský okres trpí ubúdaním obyvateľstva práve z dôvodov vyššie uvedených a to konkrétne nepriaznivého sociálneho ekonomického rozvoja v okrese. Podľa štatistického úradu v roku 2015 v okrese Rožňava žilo 62 699 obyvateľov a v kontraste s najnovšími dostupnými informáciami pochádzajúcimi zo sčítania obyvateľov 2021 ku dňu 1.1.2022 obyvateľstvo Rožňavského okresu pozostáva z 59 345.

⁹ Idem.

Graf č. 2: Obyvateľstvo v Rožňavskom okrese

Zdroj: Vlastné spracovanie

Predmetný nepriaznivý vývoj odzrkadľuje nevyhnutnosť skvalitnenia sociálno-ekonomických podmienok. Rožňavský okres sa vyznačuje aj flexibilnou viac národnostnou základňou a to:

Tabuľka č.1: Obyvateľstvo podľa národnosti

Obyvateľstvo podľa národnosti			
	Okres Rožňava	Košický kraj	Slovensko
Slovenská národnosť	60,4	74,08	81,25
Maďarská národnosť	24,99	9,29	8,4
Rómska národnosť	5,48	5	2,02
Ostatné národnosti	9,13	11,63	8,33

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATA cube

Svojou rozlohou sa zaraďuje na 7. miesto v rámci Slovenskej republiky.

V okrese Rožňava sú dve mestá, Rožňava a Dobšiná a 60 obcí. Okres Rožňava je známy ako región Gemer. Tento región zahŕňa aj okresy Rimavská Sobota a Revúca. Gemerský región ktorého centrom je mesto Rožňava je bývalý banícky región. Mesto Rožňava je považované za banské mesto. Banský priemysel predstavoval v minulosti primárny zdroj obživy v Rožňavskom okrese. Do jeho pôsobnosti patrili bane na území Rožňavy, Nadabulej , Rožňavského Bystrého, Rakovnice, Nižnej a Vyšnej Slanej, Vlachova, Rejdovej, Dobšinej,

Drnavy, Krásnohorského Podhradia, Pače, Čučmy a vápencový lom v Gombaseku. V roku 1818 bolo v Rožňave zriadené riaditeľstvo pre všetky banské závody spoločnosti a tiež v meste Rožňava mal sídlo Vrchný banský súd. V bani Nižná Slaná pracovalo viac ako 600 ľudí a bola považovaná za jedného z najväčších zamestnávateľov na Gemeri táto baňa bola v roku 2008 zatvorená v korelácii s celkovým ústupom baníctva bol spôsobený výrazný nárast nezamestnanosti a ekonomická stagnácia v celom Rožňavskom okrese.

Priemyselná štruktúra okresu spočíva v zastúpení strojárenského a textilného priemyslu ako aj vo výrobe hygienických či papierenských výrobkov a v neposlednom rade aj v potravinárskej výrobe.

Momentálne sú v Rožňavskom okrese považované za najväčších zamestnávateľov firma Essity Slovakia s.r.o. ktorá vyrába hygienické a toaletné výrobky a zamestnáva 500 – 999 zamestnancov a firma GEMTEX ktorá zamestnáva okolo 250 zamestnancov.

Notes, a. s. je spoločnosť na výrobu papierenských potrieb a v priemere zamestnáva 50 – 99 zamestnancov.

Papierne Slavošovce , ktoré dokonca zamestnávajú 15 % Rómov z celkového počtu zamestnancov cca 300 ľudí z okolitých dedín.

Počet podnikateľov predstavuje podľa databázy všetkých firiem Slovenska je v okrese Rožňava 260.

Z prieskumu organizovanom v časovom období od 1.9.2021 do 1.2.2022. jednoznačne vyplynulo, že najzávažnejším problémom ktorý obmedzuje MSP v Rožňavskom regióne je prílišná byrokracia a administratívne povinnosti. Práve odbyrokratizovanie by MSP v rožňavskom regióne vnímali ako najvýraznejší a najprospešnejší krok zo strany štátu. Z 50 vyplnených dotazníkov takmer 100% podnikateľov uviedlo tento problém ako najzávažnejší. Okrem zníženiu administratívnych povinností by podľa väčšiny dotazovaných podnikateľov bolo rovnako na mieste znížiť odvodové povinnosti. Ako tretí najvýraznejší problém bola uvádzaná neznalosť popri prípade zložitost' žiadania o granty respektíve podporné prostriedky z EU. Avšak 34 z 50 dotazovaných podnikateľov vníma mierne kladne vývoj a opatrenia zo strany štátu .

Samotný dotazníkový prieskum pozostával z dvoch častí z toho jedna identifikačná s ohľadom na zaradenie medzi MSP a druhá praktická kde mohli účastníci prieskumu slobodne vyjadriť svoje myšlienky pomocou vlastných viet.

Samotné otázky boli:

1. Akým prekážkam čelíte na dennodennej báze pri vykonávaní podnikateľskej činnosti?
2. Čo by podľa vášho názoru mohlo prispieť k zlepšeniu efektívnosti podnikateľskej činnosti na Slovensku?
3. Aké sú vaše návrhy na zlepšenie konkurencieschopnosti malých a stredných podnikateľov?
4. Aké sú vaše očakávania od budúcej politiky Slovenskej republiky a EÚ pre zlepšenie podnikateľského prostredia?
5. Vývoj štátnych opatrení v podnikateľskej sfére, hodnotíte: Kladne, Záporne, Neutrálne
6. Akými motivačnými faktormi by štát mohol prospieť k zlepšeniu podnikateľskej činnosti vo vašom okolí?

Výsledky prieskumu poukazujú na to, že MSP:

- sú zaťažované neúmernou byrokraciou.
- majú pocit, že štát dostatočne nevytvára vhodné podnikateľské prostredie, hoci MSP sú tí, ktorí najmenej zaťažujú sociálny systém štátu.
- majú pocit, že odvody sú neúmerne vysoké
- nemajú dostatok informácií o možnosti zapojiť sa do rôznych grantových schém
- nemôžu si dovoliť použiť svoje vlastné financie na poradenské služby
- právna neistota

Z uvedeného vyplýva, že MSP, hlavne mikropodniky, nemajú finančné a personálne kapacity na to, aby využívali všetky možnosti pre rozvoj svojho podnikania.

3. Podpora MSP na Slovensku

Ako sme už v úvode načrtli, malé a stredné podniky tvoria kľúčový zdroj pracovných príležitostí a sú živnou pôdou podnikateľských nápadov. Sú bližšie spojené s regiónom, v ktorom realizujú svoju činnosť, prispievajú k lokálnej zamestnanosti a často sa podieľajú na

miestnych charitatívnych projektov alebo kultúrnych podujatiach, preto je ich podpora nevyhnutnosťou. Podpora MSP sa realizuje v našich podmienkach vo forme finančnej a vzdelávacej podpory. Tieto aktivity realizujú viaceré subjekty, ktoré možno rozdeliť na štátne formy podpory, mimo štátne (neziskové) formy podpory a podnikateľské subjekty.

Národné podporné inštitúcie a programy pre územie Slovenskej republiky.

Jedná sa o pomerne komplexný súhrn politík inštitucionálneho aparátu s jednotným cieľom a to podpora MSP. Ako Najdôležitejším inštitucionálnym aktérom na podporu MSP je Ministerstvo hospodárstva SR (MH SR), ktoré pôsobí ako garant a koordinátor mnohých aktivít v uvedenej oblasti. Do kompetencii rezortu MH SR spadá priemysel, obchod a cestovný ruch. Štátna podpora je prostredníctvom ministerstva realizovaná v niekoľkých oblastiach.

A to najmä:

1. Oblasť stratégie a rozvoja malého a stredného podnikania
2. Oblasť tvorby Inštitucionálneho prostredia na podporu MSP
3. Oblasť spolupráce s medzinárodnými inštitúciami
4. Oblasť legislatívy a regulatívnych opatrení na podporu podnikateľského prostredia ako takého
5. Oblasť zabezpečovania finančných zdrojov pre MSP
6. Oblasť podpory a rozvoja MSP na úrovni regiónov SR

Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja vstupuje do podporovania MSP práve z pozície rozvoja regiónov a v priamej korelácii s rozvojom regiónov je aj podpora¹⁰ a rast MSP.

Do pôsobnosti Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja patrí :

1. Navrhovanie stratégií, koncepcií a programov na financovanie regionálneho rozvoja
2. Koordinácia, efektívne využívanie domácej a zahraničnej pomoci

¹⁰ SLOVAK BUSINESS AGENCY. Politika štátnej podpory MSP. Dostupné online: <
<http://www.sbagency.sk/politika-statnej-podpory-msp> >

3. Tvorba podmienok pre ekonomický a sociálny rozvoj regiónov s ohľadom na rozvojovú politiku EU.
4. Poskytovanie grantov a spolupráca s agentúrami zameranými na rozvoj.

Čo sa týka konkrétnych príkladov na podporu MSP v podaní ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja jedná sa o - Podpora regionálnych rozvojových agentúr, podpora regionálnych poradenských a informačných agentúr, program rozvoja bývania, operačný program základná infraštruktúra, riadenie iniciatívy INTERREG III..

Ministerstvo financií SR ako ústredný organ daňovej, poplatkovej a finančnej politiky obsahuje potenciálne významné možnosti ako podporiť MSP. Práve z povahy okruhu činnosti Ministerstva financií vyplýva, že primárnym nástrojom budú daňové poprípade iné typy úľav. A teda pôjde o daňové úľavy a oslobodenia podľa zákona č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov

započítanie colných pohľadávok podľa zákona č. 199/2004 Z.z., Colný zákon v znení neskorších predpisov

daňové úľavy podľa zákona č. 582/2004 Z.z. o miestnych daniach v znení neskorších predpisov.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny sa angažuje v oblasti podpory MSP nepriamo a to prostredníctvom Ústredia práce sociálnych vecí a rodiny a to vo veciach zamestnanosti s ohľadom na aktívnu politiku trhu práce. Jedná sa najmä o nenávratné, dočasné preplácanie miezd alebo odvodov zamestnancov s cieľom zvýšiť zamestnanosť. Ako druhým nepriamym spôsobom je formou poradenstva pre zamestnávateľov, v oblasti pracovnoprávných vzťahoch.

Ministerstvo pôdohospodárstva sa vyznačuje takmer výlučnou podporou MSP nakoľko viac ako 95% podnikateľov v poľnohospodárskej oblasti sú malými a strednými podnikmi. Samotná oblasť ktorá má najväčší potenciál získať podporu je oblasť prvovýroby. Ministerstvo pôdohospodárstva riadi poskytovanie dotácií v poľnohospodárstve, lesnom hospodárstve, potravinárstve, rozvoji vidieka.

Ako osobitná inštitúcia na poskytovanie podpory je Pôdohospodárska platobná agentúra.

V spolupráci s Intervenčnou agentúrou MP SR od roku 2004 realizuje Národný program podpory domácich poľnohospodárskych výrobkov a potravín. V praxi sa program podpory realizuje formou označovania domácich výrobkov logom Značky kvality, ktoré by malo byť pre každého spotrebiteľa zárukou zdravotnej bezpečnosti a kvality tých výrobkov, ktoré budú spĺňať kritériá stanovené v zásadách.

V spolupráci so Slovenskou záručnou a rozvojovou bankou, MP SR realizuje špecializované záručné programy pre podnikateľov v poľnohospodárstve (pozri časť o SZRB).¹¹

Ministerstvo životného prostredia zodpovedá za rozsiahlu škálu Fondov slúžiacimi na pokrytie a podporu podnikania MSP práve v oblasti súvisiacej so životným prostredím. Práve novodobé trendy vývoja poukazujú na fakt, že podiel podpory v tejto oblasti bude len na vzostupe. Takáto tendencia je v súlade s politikou EÚ a teda samotná oblasť životného prostredia sa dostane do popredia v oblasti či už normotvorby ale aj finančných zdrojov spojených so životným prostredím.

Fondy sú:

Environmentálny fond - môže poskytnúť podporu právnickej osobe a fyzickej osobe, ktorá podniká formou úveru a formou dotácie:

1. formou dotácie na: prieskum, výskum a vývoj, zameraný na zisťovanie a zlepšenie stavu životného prostredia, environmentálnu výchovu, vzdelávanie a propagáciu;
2. formou úveru na: činnosti, zamerané na dosiahnutie cieľov štátnej environmentálnej politiky na celoštátnej, regionálnej alebo miestnej úrovni pozostávajúcich z: ochrany ovzdušia a ozónovej vrstvy Zeme, ochrany a využívania vôd, rozvoja odpadového hospodárstva, odstraňovania environmentálnych záťaží, ochrany prírody a krajiny, prieskum, výskum a vývoj zameraný na zisťovanie a zlepšenie stavu životného prostredia, environmentálnu výchovu, vzdelávania a propagácie, riešenie mimoriadne závažnej environmentálnej situácie.¹²

Recyklačný fond predstavuje neštátny fond za účelom podpory zberu, zhodnocovania, a spracovania odpadov. V zmysle zákona sú ustanovené komodity za ktoré dovozcovia a vývozcovia sú povinný odvádzať príspevky do Recyklačného fondu. Jedná sa o výrobky : opotrebované batérie a akumulátory, odpadové oleje, opotrebované pneumatiky, viacvrstvové kombinované materiály, elektrozariadenia, plasty, papier, sklo, vozidlá, kovové obaly.

Prostriedky z recyklačného fondu možno použiť v súlade s odpadovým hospodárstvom aj na - Úhradu investičných a prevádzkových nákladov potrebných na zabezpečenie zberu a

¹¹ Idem.

¹² Idem.

zhodnotenia úhradu investičných a prevádzkových nákladov potrebných na zabezpečenie zberu a zhodnotenia odpadov a spracovania starých vozidiel, úhradu ekonomicky oprávnených nákladov súvisiacich s dopravou niektorých starých vozidiel, najmä v prípadoch, ak ich držiteľ nie je známy alebo neexistuje, úhradu ekonomicky oprávnených nákladov súvisiacich so zabezpečovaním prevádzky určeného parkoviska, úhradu vyplatených finančných príspevkov, úhradu nákladov na odber odpadov z obalov a ich zhodnotenie alebo recykláciu, propagáciu zhodnocovania odpadov, zabezpečovanie informačných systémov na podporu zhodnocovania odpadov, podporu zameranú na vyhľadávanie a aplikáciu nových technológií zhodnocovania odpadov.¹³

Modernizačný fond¹⁴ - jedná sa o podporný nástroj, za ktorý zodpovedá Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky v súčinnosti s Ministerstvom Hospodárstva Slovenskej republiky a to s cieľom podporovať investície do modernizácie energetických systémov a zvyšovania energetickej efektivity. V zmysle revidovanej európskej smernice pre systém obchodovania s emisnými kvótami na roky 2021 až 2030 je umožnené využívanie výnosov z obchodovania s emisnými kvótami na podporu zelených investícií. Samotné obchodovanie a prerozdelenie spadá do pôsobnosti Európskej investičnej banky. Samotné výnosy sú primárne využívané na financovanie a podporu zelených investícií v oblasti energetiky, výstavby, doprave, poľnohospodárstve...

Prioritné oblasti pre investície sa vyznačujú vyššou mierou podpory a to až do 100% financovania, v kombinovanej povahe so štátnymi zdrojmi. Prioritnými oblasťami teda sú výroba a využívanie energií z obnoviteľných zdrojov, zvyšovanie energetickej efektívnosti, modernizácia energetických sietí, skladovanie energie a znižovanie závislosti od využívania fosílnych palív. V neprioritných oblastiach je samotné spolufinancovanie žiadateľa podstatnejšie a to že podiel financovania je najviac do výšky 70% nákladov.

Ďalším nástrojom na celoštátnej úrovni bolo vytvorenie inštitúcie Slovak Business Agency (SBA), ktorá sa podieľala na vybudovaní a fungovaní siete regionálnych informačných centier (RPIC), podnikateľských a inovačných centier (BIC), centier prvého kontaktu (CPK) a podnikateľských a technologických inkubátorov (PI, TI).

¹³ Idem.

¹⁴ Ministerstvo životného prostredia SR. 2021. Modernizačný fond. Dostupné na: <
<https://www.minzp.sk/klima/modernizacny-fond/>>

Cieľom týchto organizácií bolo prispieť k podpore malých a stredných podnikov v jednotlivých regiónoch Slovenskej republiky prostredníctvom poskytovania komplexných poradenských, informačných a vzdelávacích služieb.

Po skončení inštitucionálnej pomoci, väčšina týchto centier na podporu MSP zanikla. Jedným z tých, ktoré funguje dodnes je RPIC Rožňava.

Práve RPIC a BIC predstavujú najflexibilnejšiu formu podpornej organizácie. A teda RPIC zhodnotia šance a riziká realizácie podnikateľskej myšlienky. Zhodnotia možnosti získania financií pre MSP z existujúcich grantov a fondov, vyhľadávajú vhodného partnera pre spoluprácu, najmä zo zahraničia, poskytujú informácie prostredníctvom školení a workshopov, realizujú odborné semináre pre existujúcich podnikateľov zamerané na kľúčové oblasti podnikania a aktuálne témy, odborne riadia projekty regionálneho rozvoja.

3.1. SWOT analýza prihraničnej oblasti:

Slabé stránky:

- **vysoká nezamestnanosť v regióne**, ktorá je zapríčinená nízko kvalifikovanou pracovnou silou, významná časť nezamestnaných sú dlhodobo nezamestnaní, pochádzajúci z marginalizovaných rómskych komunít, vrátane komunít s vyskytujúcou sa viacgeneračnou chudobou
- **zlé životné podmienky marginalizovaných a znevýhodnených skupín obyvateľstva**
- **nepriaznivá vzdelanostná štruktúra** - nízky počet vysoko kvalifikovaných ľudí
- **nedostatočná cestná infraštruktúra**, hlavne čo sa týka cestných ťahov (rýchlostné cesty a cesty I. triedy), kritický úsek cesty - horský priechod Soroška
- **nedostatočná environmentálna infraštruktúra** – nedostatočné napojenie na verejné vodovody a kanalizácie, z toho plynúca záťaž na životné prostredie
- **nedostatok domáceho kapitálu**
- **absencia finálnych spracovateľov v poľnohospodárstve a priemysle**
- **absencia vedomostí o možnosti uchádzania sa o európske štrukturálne a investičné fondy (EŠIF), fondy z rámcových programov**
- **nedostatok sociálnej infraštruktúry**

Silné stránky:

- **geografická poloha, špecifické klimatické podmienky**
- **jedinečné prírodné a kultúrne pamiatky** (jaskynné lokality, Slovenský raj, Gotická tematická cesta, hrad Krásna Hôrka, Krásnohorské podhradie a Kaštieľ Betliar)
- **existencia tradičných remesiel**
- **existencia informačných centier a centier pre podporu regionálneho rozvoja a existujúca spolupráca so samosprávou**

Ohrozenia:

- **vyľudňovanie**, odchod mladých ľudí do iných častí Slovenska, resp. zahraničia
- **pokračujúce zníženie vzdelanostnej úrovne v regióne**
- **pokračujúce znečistenie životného prostredia**, vznik ďalších nelegálnych skládok, nedostatočné triedenie odpadu
- **zmena klimatických podmienok** (odtok dažďovej vody z regiónu)
- **nízka úroveň služieb**
- **nedostatočná úroveň zdravotníckej starostlivosti**

Príležitosti:

- **zachovať a využiť existujúci prírodný potenciál** (ochrana a obnova prírodných a kultúrnych pamiatok)
- **využiť výhody multikulturálnej spoločnosti pre podporu vzájomnej spolupráce a vytváranie partnerstiev**
- **využiť prihraničnú geografickú polohu a znalosť jazykov pre rozšírenie malého a stredného podnikania**
- **udržať a rozšíriť tradičné odvetvia poľnohospodárstva** ako je chov včiel a chov oviec
- **kvalitné podmienky pre rozšírenie agroturizmu, využitie lesných pozemkov**
- **podpora a popularizácia regionálnych značiek v oblasti poľnohospodárstva, živočíšnej výroby, vinárstva, ovocinárstva**
- **home office (práca on-line z domu) spojená s možnosťou získať bývanie nižšími vstupnými výdavkami**

3.2 Podpora MSP v pohraničných okresoch

Zlepšenie trajektórie socio-ekonomického vývoja v podmienkach pohraničných a ekonomicky zaostávajúcich okresov vyžaduje účelne vynaloženie finančných prostriedkov a to najmä v oblasti vzdelávania, skvalitňovaniu a zušľacht'ovaniu životného prostredia s ohľadom na turizmus, revitalizácii priemyslu v týchto regiónoch.

V oblasti vzdelávania je nevyhnutné zaviesť systém flexibilnej reakcie stredných odborných škôl na potreby zamestnávateľov. Okrem samotného zavádzania nových učebných odborov a postupov, je osobitným bodom aj potreba skvalitnenia znalostí vyučujúcich a to práve synergiou výučby s praxou. V nadväznosti na ostatné body tohto akčného plánu je dosiahnutie cieľa v oblasti vzdelávania úzko prepojené so sledovaním trendov v oblasti zamestnanosti a trhu práce, a zároveň aj osobitné využívanie európskych finančných prostriedkov v oblasti vedy a výskumu.

Osobitnou potencionálnou kategóriou je skvalitňovanie životného prostredia. V pohraničných okresoch s ohľadom na nárast turistického ruchu práve turizmus je v značnej miere poddimenzovaný a to najmä v porovnaní so zvyškom Slovenskej republiky.

Jedným z programov EÚ, ktorý sa zameriava na cezhraničnú spoluprácu a je vhodný práve pre spoluprácu pohraničných regiónov je **program Interreg**¹⁵. Interreg Europe pomáha regionálnym a miestnym samosprávam v celej Európe rozvíjať a realizovať lepšiu politiku. Vytvárame prostredie a príležitosti na zdieľanie riešení a učenie sa v oblasti politiky. Naším cieľom je zabezpečiť, aby vládne investície, inovácie a implementačné úsilie viedli k integrovanému a udržateľnému vplyvu na ľudí a miesto.

Vieme, že lepšia výkonnosť vedie k lepším výsledkom. Program Interreg Europe, ktorý nadväzuje na svojho predchodcu, program INTERREG IVC (2007 - 2013), má za cieľ získať maximálnu návratnosť 359 miliónov EUR financovaných z Európskeho fondu regionálneho rozvoja (EFRR) na roky 2014 - 2020. Tentoraz ide stále o to, aby sa robilo dobro, ale aby sa robilo lepšie!

¹⁵ European Commission. Interreg. Dostupné online: < <https://www.interregeurope.eu/about-us/what-is-interreg-europe/> >

Existujú riešenia, ktoré môžu pomôcť našim regiónom stať sa najlepšími, akými môžu byť. EÚ dnes kladie veľký dôraz na to, aby regiónom pripravila cestu k plnému využitiu ich potenciálu - tým, že im pomôže využiť ich vrodené silné stránky a zároveň využiť príležitosti, ktoré ponúkajú možnosti hospodárskeho, sociálneho a environmentálneho pokroku.

Na dosiahnutie tohto cieľa Interreg Europe ponúka regionálnym a miestnym orgánom verejnej správy v celej Európe príležitosti na výmenu nápadov a skúseností v oblasti verejnej politiky v praxi, a tým aj na zlepšenie stratégií pre ich občanov a komunity.

Čo INTERREG podporuje?

Všetky akcie, ktoré sa pripravujú s finančnou podporou z programu Interreg Europe, musia patriť do jednej z týchto štyroch kategórií:

- a) Výskum a inovácie
- b) konkurencieschopnosť MSP**
- c) nízkouhlíkové hospodárstvo
- d) životné prostredie a efektívne využívanie zdrojov.

Keďže v súčasnosti existuje tlak na to, aby sme "urobili viac s menším úsilím", tentoraz Európska komisia zvolila zjednodušený prístup, aby sa vytvorili akcie, ktoré sú oveľa viac zamerané, a preto majú väčšiu šancu na úspech.

3.3 Podpora MSP zo zdrojov Európskej únie

Program pre jednotný trh¹⁶ slúži na zlepšenie prístupu MPS k financiám a na trhy. Program riadi Výkonná agentúra pre Európsku radu pre inováciu a MSP v skratke EISMEA. Pre program pre jednotný trh bolo Európskou úniou vyčlenených 4,2 miliárd eur.

Tento nový program jednotného trhu podporuje:

¹⁶ EURÓPSKA KOMISIA. Program pre jednotný trh. Dostupné online: < https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/single-market-programme_sk >

- Lepšie fungovanie vnútorného trhu, a to aj prostredníctvom lepšieho dohľadu nad trhom, celého radu riešení problémov občanov a podnikov, ako je SOLVIT a „Your Europe Portal“, ako aj prostredníctvom posilnenej politiky hospodárskej súťaže, ktorá prispieva k rovnakým podmienkam a dáva podnikom moc;
- Zlepšenie konkurencieschopnosti podnikov, najmä malých a stredných podnikov, na doplnenie finančnej podpory poskytovanej prostredníctvom Invest EU;
- Zabezpečenie európskej štandardizácie a rozvoja medzinárodných štandardov finančného a nefinančného výkazníctva a auditu;
- Zabezpečenie vysokej úrovne ochrany spotrebiteľa a bezpečnosti výrobkov, podpora záujmov spotrebiteľov a konečných používateľov vrátane finančných služieb, napríklad prostredníctvom európskych spotrebiteľských centier (European Consumer Centres) a bezpečnostnej brány (safety gate), systému rýchleho varovania EÚ pred nebezpečnými nepotravinárskymi výrobkami;
- Vysokú úroveň zdravia ľudí, zvierat a rastlín v celom potravinovom reťazci prostredníctvom akcií, ako je napríklad rýchly výstražný systém pre potraviny a krmivá (Rapid Alert System for Food and Feed – RASFF) pre nebezpečné potraviny a krmivá;
- Tvorbu a komunikáciu vysokokvalitných štatistík o Európe v spolupráci s národnými štatistickými úradmi.¹⁷

Malé a stredné podniky sú tiež oprávnené na financovanie v rámci **Nástroja na prepájanie Európy (NPE)**¹⁸, z ktorého sa financujú projekty súvisiace s energetikou, dopravou a informačnými a komunikačnými technológiami. Riadenie zložky NPE riadi Európska Výkonná agentúra pre klímu, infraštruktúru a životné prostredie a Európska výkonná agentúra pre zdravie a digitalizáciu. Nové návrhy v oblasti dopravy sa zameriavajú na vyššiu efektivitu a udržateľnosť cestovania. Na podporu prechodu k čistejšej ekologickejšej mobilite v súlade s cieľmi Európskej zelenej dohody Európska Komisia prijala štyri návrhy, ktoré zmodernizujú dopravný systém EÚ.

¹⁷ Tlačová sprava Európskej Komisie – Single Market Programme – factsheet. Publikovaná 28.4.2021

¹⁸ EURÓPSKA KOMISIA. Nástroj na prepájanie Európy. Dostupné online: <
https://transport.ec.europa.eu/index_en >

Horizon Europe¹⁹ predstavuje 9. rámcový program EÚ pre výskum a inovácie. Program Horizont Európa v období rokov 2021 až 2027 plynulo nadväzuje na program Horizont 2020, doposiaľ najväčší a najvýznamnejší program financujúci projekty v oblasti vedy, výskumu a inovácií v Európskej únii v programovom období 2014 – 2020. Návrh rámcového programu Horizont Európa bol predstavený Európskou komisiou dňa 7. júna 2018. Rada EÚ a Európsky parlament dosiahli spoločnú dohodu o programe Horizont Európa dňa 19. marca 2019. Po rokovaní, ktoré boli uzavreté dňa 11. decembra 2020 politickou dohodou medzi Európskym parlamentom a Radou EÚ, sa rozpočet programu Horizont Európa ustálil na 84,9 mld. EUR v cenách z r. 2018, čo predstavuje 95,5 mld. EUR v súčasných cenách. Výsledok procesu strategického plánovania, s cieľom pripraviť program Horizont Európa, bol pretavený do viacročného Strategického plánu (2021 – 2024), slúžiaceho na prípravu obsahu pracovných programov a výziev na predkladanie návrhov pre obdobie prvých štyroch rokov trvania programu Horizont Európa (2021 – 2027). Orientačný dokument s názvom „Smerom k prvému Strategickému plánu pre Horizont Európa“²⁰ vysvetľuje výsledky procesu spoluvytvárania prvého Strategického plánu. Tento dokument nie je samotným Strategickým plánom ani jeho návrhom, ale poskytuje pevný základ pre prvý Strategický plán a prvé pracovné programy programu Horizont Európa.

COSME²¹ v plnom znení Európsky program na podporu konkurencieschopnosti malých a stredných podnikov. COSME podporuje nasledujúce oblasti:

- Uľahčenie prístupu k financiám pre začínajúce a dlhodobé MSP.
- Podpora internacionalizácie a prístupu na domáci a európsky trh pre MSP.
- Vytvorenie priaznivého prostredia pre konkurencieschopnosť.
- A v neposlednom rade aj podpora podnikateľskej kultúry medzi Európanmi.

Politika súdržnosti²² je hlavnou investičnou politikou EÚ. Politika súdržnosti sa zameriava na všetky regióny a mestá v Európskej únii s cieľom podporiť tvorbu pracovných miest,

¹⁹ EURÓPSKA KOMISIA. Horizon Europe. Dostupné online: < https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe_sk >

²⁰ Celé znenie:

https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/research_and_innovation/strategy_on_research_and_innovation/documents/ec_rtd_orientations-he-strategic-plan_122019.pdf

²¹ European Commission. COSME- Europe's programme for small and medium-sized enterprises. Dostupné online: < https://ec.europa.eu/growth/smes/cosme_sk >

²² European Commission. The EU's main investment policy. 2020. [online]. Dostupné online: < https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/what/investment-policy/ >

konkurencieschopnosť podnikov, hospodársky rast, udržateľný rozvoj a zlepšiť kvalitu života občanov. Na dosiahnutie týchto cieľov a riešenie rozmanitých rozvojových potrieb vo všetkých regiónoch EÚ bolo na politiku súdržnosti na roky 2021 - 2027 vyčlenených 392 miliárd EUR, čo je takmer tretina celkového rozpočtu EÚ.

Ako sa poskytuje financovanie?

Kohézna politika sa realizuje prostredníctvom osobitných fondov:

- **Európsky fond regionálneho rozvoja (EFRR)**, ktorý slúži na investície do sociálneho a hospodárskeho rozvoja všetkých regiónov a miest EÚ.
- **Kohézny fond (KF)** na investície do životného prostredia a dopravy v menej prosperujúcich krajinách EÚ.
- **Európsky sociálny fond plus (ESF+)** na podporu zamestnanosti a vytváranie spravodlivej a sociálne inkluzívnej spoločnosti v krajinách EÚ.
- **Fond spravodlivého prechodu (JTF)** na podporu regiónov najviac postihnutých prechodom na klimatickú neutralitu.

Spoločná poľnohospodárska politika EÚ (SPP)²³, ktorá bola zavedená v roku 1962, je partnerstvom medzi poľnohospodárstvom a spoločnosťou, medzi Európou a jej poľnohospodármi.

Jej cieľom je:

- podporovať poľnohospodárov a zlepšiť poľnohospodársku produktivitu v záujme zabezpečenia stabilnej ponuky dostupných potravín,
- zabezpečiť poľnohospodárom Európskej únie primeraný príjem,
- prispieť k riešeniu zmeny klímy a udržateľného hospodárenia s prírodnými zdrojmi,
- zachovať vidiecke oblasti a krajinu v rámci celej EÚ,
- udržať vidiecke hospodárstvo pri živote podporovaním pracovných miest v poľnohospodárskom a agropotravinárskom odvetví a súvisiacich sektoroch.

SPP je spoločná politika pre všetky krajiny Európskej únie. Spravuje a financuje sa na európskej úrovni zo zdrojov rozpočtu EÚ.

²³ Európska komisia. Spoločná poľnohospodárska politika v skratke. Dostupné online: <
[https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/cap-glance sk](https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/cap-glance_sk) >

SPP stanovuje podmienky, ktoré umožnia poľnohospodárom plniť svoju úlohu v spoločnosti v týchto oblastiach:

♦ **Výroba potravín**

V EÚ existuje približne 10 miliónov poľnohospodárskych podnikov a v odvetví poľnohospodárstva pravidelne pracuje 22 miliónov ľudí. Zabezpečujú bohatý výber a hojné množstvo cenovo dostupných, bezpečných a kvalitných výrobkov.

EÚ je na celom svete známa svojimi potravinami a kulinárskymi tradíciami a je jedným z popredných výrobcov a čistým vývozcom agropotravinárskych výrobkov v celosvetovom meradle. Vďaka svojim výnimočným poľnohospodárskym zdrojom má Únia možnosť i povinnosť zohrávať kľúčovú úlohu pri zabezpečovaní potravinovej bezpečnosti celého sveta.

♦ **Rozvoj vidieckych komunít**

V rámci vidieka a jeho vzácnych prírodných zdrojov je množstvo pracovných miest prepojených s poľnohospodárstvom. Poľnohospodári potrebujú stroje, budovy, palivo, hnojivá a zdravotnú starostlivosť pre svoje zvieratá; tieto oblasti sa nazývajú „vstupné“ sektory.

Ďalšie pracovné miesta vznikajú vo „výstupných“ oblastiach, ku ktorým patrí napríklad príprava, spracovanie a balenie potravín, ako aj oblasti skladovania, prepravy a maloobchodného predaja potravín. Sektory poľnohospodárstva a potravinárstva spolu zabezpečujú v rámci EÚ takmer 40 miliónov pracovných miest.

V záujme zabezpečenia efektívneho fungovania a vytvorenia moderného a produktívneho prostredia treba poľnohospodárom a vstupným aj výstupným sektorom zaručiť jednoduchý prístup k najnovším informáciám v oblasti poľnohospodárstva, chovateľských postupov a vývoja trhu. Zdroje SPP boli v období 2014 – 2020 zamerané na poskytovanie vysokorýchlostných technológií, kvalitnejších internetových služieb a infraštruktúry 18 miliónom obyvateľov žijúcich na vidieku, čiže 6,4 % celkovej vidieckej populácie EÚ.

♦ **Environmentálne udržateľné poľnohospodárstvo**

Poľnohospodári majú dvojakú úlohu: vyrábať potraviny a zároveň chrániť prírodu a zachovať biodiverzitu. Rozvážne využívanie prírodných zdrojov má kľúčový význam pre našu potravinársku výrobu i kvalitu života – a to platí pre dnešok, zajtrašok aj pre budúce generácie.

3.3.1 Ďalšie možnosti financovania MSP

Európska komisia udeľuje granty na podporu projektov alebo organizácií, ktoré podporujú záujmy EÚ. MSP a iné zainteresované strany môžu podať žiadosť tak, že odpovedia na výzvy na predkladanie návrhov v rámci programov financovania EÚ, ktoré sme Vám predstavili v predchádzajúcej časti. Komisia udeľuje verejné zákazky pri obstarávaní tovarov a služieb. Poskytovatelia sa vyberajú prostredníctvom výziev na predkladanie ponúk. Zoznam výziev je dostupný na stránke Európskej komisie.

Európsky pokrokový nástroj mikrofinancovania (Progress Microfinance)²⁴ bol spustený v roku 2010 s cieľom zvýšiť dostupnosť mikroúverov - pôžičiek do 25 000 EUR - na založenie alebo rozvoj malého podniku. Naša podpora mikrofinancovania sa v súčasnosti realizuje prostredníctvom nášho programu EaSI.

Program EaSI nefinancuje priamo podnikateľov, ale umožňuje vybraným poskytovateľom mikroúverov v EÚ zvýšiť objem poskytovaných úverov, a to prostredníctvom poskytovania záruk, čím sa poskytovatelia podieľajú na potenciálnom riziku straty. Okrem toho Európska komisia poskytuje podporu na budovanie kapacít vybraných poskytovateľov mikroúverov. Poskytovateľmi mikroúverov môžu byť súkromné alebo verejné banky, nebankové mikrofinančné inštitúcie a neziskoví poskytovatelia mikroúverov.

Podmienky poskytovania mikropôžičiek podnikateľom - výška, doba trvania, úrokové sadzby a poplatky, lehota na získanie pôžičky - závisia od konkrétneho poskytovateľa mikroúverov.

Môžem využiť mikropôžičku?

Áno, ak:

- chcete sa stať samostatne zárobkovo činnou osobou alebo založiť/rozvíjať mikropodnik (menej ako desať zamestnancov), najmä sociálny podnik
- ste nezamestnaný
- ste na určitý čas vypadli z trhu práce

²⁴ European Commission. EU Microfinance support. Dostupné online: <

<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=836&langId=en> >

- máte ťažkosti so získaním bežného úveru (pretože ste: žena, považujete sa za príliš mladého alebo príliš starého, patríte k menšinovej skupine alebo máte zdravotné postihnutie atď.)

Európsky sociálny fond (ESF)²⁵ je hlavným európskym nástrojom na podporu zamestnanosti, ktorý pomáha ľuďom získať lepšiu prácu a zabezpečuje spravodlivejšie pracovné príležitosti pre všetkých občanov EÚ. Funguje tak, že investuje do ľudského kapitálu Európy - jej pracovníkov, mladých ľudí a všetkých, ktorí hľadajú prácu. Financie z ESF vo výške 10 miliárd EUR ročne zlepšujú vyhliadky na zamestnanie pre milióny Európanov, najmä pre tých, ktorí majú problém získať prácu. ESF poskytuje podporu MSP s cieľom pomôcť im pri zlepšovaní ich konkurencieschopnosti, napríklad prostredníctvom odbornej prípravy.

Európska únia je odhodlaná vytvárať viac a lepších pracovných miest a sociálne inkluzívnu spoločnosť. Tieto ciele sú jadrom stratégie Európa 2020 na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu v EÚ. V dôsledku súčasnej hospodárskej krízy je to ešte náročnejšia úloha. ESF zohráva dôležitú úlohu pri plnení európskych cieľov a pri zmierňovaní dôsledkov hospodárskej krízy - najmä nárastu nezamestnanosti a miery chudoby.

Európska komisia a krajiny EÚ v partnerstve určujú priority ESF a spôsob, akým sa vynakladajú jeho zdroje. Jednou z priorít je zvýšiť adaptabilitu pracovníkov s novými zručnosťami a podnikov s novými spôsobmi práce. Ďalšie priority sa zameriavajú na zlepšenie prístupu k zamestnaniu: pomoc mladým ľuďom pri prechode zo školy do práce alebo odborná príprava menej kvalifikovaných uchádzačov o zamestnanie s cieľom zlepšiť ich vyhliadky na zamestnanie. Odborná príprava a možnosti celoživotného vzdelávania, ktoré ľuďom poskytujú nové zručnosti, tvoria veľkú časť mnohých projektov ESF.

Ďalšia priorita sa zameriava na pomoc ľuďom zo znevýhodnených skupín pri získavaní práce. Je to súčasť posilňovania "sociálnej inklúzie" - znak dôležitej úlohy, ktorú zamestnanosť zohráva pri pomoci ľuďom lepšie sa začleniť do spoločnosti a každodenného

²⁵ European Commission. What is the ESF?. Dostupné online: <
<https://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=35&langId=en> >

života. Finančná kríza viedla k zdvojnásobeniu úsilia udržať ľudí v práci alebo im pomôcť rýchlo sa vrátiť do práce, ak o ňu prídu.

ESF nie je pracovná agentúra - neinzeruje pracovné miesta. Naopak, financuje desaťtisíce miestnych, regionálnych a národných projektov v oblasti zamestnanosti v celej Európe: od malých projektov, ktoré realizujú charitatívne organizácie v okolí a ktoré pomáhajú miestnym ľuďom so zdravotným postihnutím nájsť vhodnú prácu, až po celoštátne projekty, ktoré podporujú odborné vzdelávanie celej populácie.

Projekty ESF sa vyznačujú veľkou rozmanitosťou, veľkosťou a cieľmi a sú určené pre rôzne cieľové skupiny. Existujú projekty zamerané na vzdelávacie systémy, učiteľov a žiakov, na mladých a starších uchádzačov o zamestnanie a na potenciálnych podnikateľov z rôznych prostredí. ESF sa zameriava na ľudí.

Program LIFE²⁶ projekty blízke trhu. Okrem podpory verejných orgánov, mimovládnych organizácií, univerzít a inštitútov pomáha program LIFE aj spoločnostiam pri uvádzaní ich ekologických výrobkov, technológií, služieb a postupov na trh.

Tieto takzvané projekty blízke uvedeniu na trh uvádzajú na trh inovatívne, demonštračné riešenia, ktoré majú jasný prínos pre životné prostredie a/alebo klímu. Príkladom môže byť odpadové hospodárstvo, obehové hospodárstvo, efektívne využívanie zdrojov, voda, ovzdušie alebo zmiernovanie zmeny klímy.

Tieto projekty majú tiež vysokú úroveň technickej a podnikateľskej pripravenosti. To znamená, že riešenia by sa mohli implementovať v podmienkach blízkyh trhu (v priemyselnom alebo komerčnom meradle) v priebehu projektu alebo krátko po jeho ukončení.

Program LIFE má zásadný význam pre podporu ekologických inovácií a riešení čistých technológií v celej Európe. Okrem financovania až 55 % každého projektu finančný nástroj LIFE pomáha pri komercializácii inovatívnych riešení a uľahčuje ich vstup na trh.

²⁶ European Commission. LIFE close-to-market project. Dostupné online: <
https://cinea.ec.europa.eu/life/life-close-market-projects_en >

Špecializovaný tím s rozsiahlymi obchodnými a finančnými skúsenosťami je pripravený podporiť projekty blízke uvedeniu na trh prostredníctvom rôznych služieb, ako napr:

- poradenstvo pri tvorbe podnikateľského plánu
- podnikateľský koučing - stratégia projektu a zriadenie podniku s dôrazom na komerčný rozvoj a udržateľnosť projektu po ukončení financovania z programu LIFE
- poradenstvo pri prezentácii - školenie o tom, ako komunikovať s potenciálnymi investormi
- kontakty s odborníkmi - napr. prepojenie projektov s odborníkmi na práva duševného vlastníctva (IPR)
- Externé dlhové financovanie - identifikácia možností dlhového financovania (úvery, záruky) a finančných inštitúcií.

Európska komisia každoročne zverejňuje výzvy na predkladanie návrhov v rámci programu LIFE. Žiadatelia o projekty blízke trhu sa môžu uchádzať v oblastiach zmierňovania zmeny klímy a adaptácie na ňu a obehového hospodárstva a kvality života.

4. Ako sa zapojiť do horizontálnych projektov a žiadať o grant EÚ?

V tejto časti akčného plánu vám chceme priblížiť a vysvetliť ako “jednoducho” môžete ako malý a stredný podnikateľ získať prostriedky EÚ, a zlepšiť svoj podnikateľský plán prostredníctvom projektu. Pre účely najlepšieho vysvetlenia postupu sme si vybrali aktuálnu výzvu, ktorá ma potenciál pre zlepšenie konkurencieschopnosti MSP.

Ako na to?

1. Po prvé je potrebné sa zaregistrovať na portály Funding & tenders - > www.ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/home
2. Následne, ako si zaregistrujete svoju firmu resp. Organizáciu na portály dostanete prístup k vyhľadávaniu výziev. Pomocou filtrov si môžete vybrať program a oblasť, ktorá vás zaujíma a súvisí s vaším predmetom podnikania, a cieľmi spoločnosti.
Príklad: Ako program sme si zvolili **Single Market Programme** resp. **Program pre**

jednotný trh, ktorý sme vám predstavili v bode 3.2 akčného plánu. Výzva, ktorá nás zaujala a podľa nášho názoru by mohla pomôcť podnikateľovi zaviesť udržateľnejšie postupy pri podnikaní, znie *Partnerstvá v oblasti udržateľnosti pre MSP, ktoré prijímajú ekologickejšie postupy* v preklade.

3. Čo treba zohľadniť pri výbere výzvy? Ako prvé, je potrebné sa oboznámiť s podmienkami, očakávaným výsledkom a cieľmi výzvy. V tomto prípade spoločnosti aj organizácie budú prioritnými partnermi projektu.
4. Ako nájsť partnerov a vytvoriť konzorcium? Vždy pri informáciách o výzve nájdete kolónku s názvom *Partner search* v preklade *vyhľadávač partnerov*, kde nájdete organizácie, ktoré majú záujem o danú výzvu a hľadajú partnerov. V prvom rade vám odporúčame pridať vašu organizáciu do vyhľadávača partnerov, táto možnosť vám vyskočí vždy na začiatku vyhľadávača partnerov. Následne je potrebné si pripraviť e-mail, ktorým odprezentujete vašu organizáciu. Pri prezentácií, odporúčame už uviesť aj dôvody prečo sa o danú výzvu zaujímate a aké služby viete ponúknuť v spolupráci na dosiahnutie cieľov projektu. Následne oslovíte organizácie, ktoré nájdete a začnete budovať partnerstva.
5. Nezúfajte, ak sa vám bude zdať, že vám nikto neodpovedá alebo vám odpovie malé množstvo partnerov. Aj jedno nadviazanie spolupráce vám môže naštartovať budovanie projektov.
6. Ako jedno z odporúčaní pre vás čo sa týka písania návrhu projektu a uskutočnenia vašich nápadov, vám chceme odporučiť osloviť v svojom okolí poradenskú a konzultačnú firmu, ktoré vám v prípade, že ste začiatčovníkom v príprave návrhu projektu pomôžu.
7. Vyhľadať pomoc môžete aj na pracoviskách vašej krajiny, ktoré pracujú priamo pre dané rámcové programy a vedľa vám kvalifikovane poradiť a pomôcť s hľadaním partnerov, ako príklad uvádzame pre Slovensko a program Horizont Európa to je SLORD a CVTI SR.
8. Následne keď sa vám podarí vyskladať konzorcium a pripraviť v spolupráci s partnermi návrh projektu je potrebné návrh projektu cez portál podať v lehote, ktorá je pre každú výzvu daná individuálne.
9. Následne vám ostáva len čakať, či sa stanete úspešným prijímateľom grantu.

5. Výzvy akčného plánu

Dostupnosť podpory z horizontálnych fondov je otvorená pre všetkých MSP a na rozdiel od podpory z tzv štrukturálnych fondov je podstatne jednoduchšie a rýchlejšie. Tento druh podpory má jednu významnú nevýhodu a tou je komunikácia v anglickom jazyku. Na základe diskusie účastníkov workshopov uskutočnených v rámci projektu KKVAT sme stanovili nasledovné **úlohy akčného plánu**:

1. Zriadenie a prevádzkovanie web stránky www.tendereposlovensky.sk
 - a. Na stránke budú pravidelne zverejňované a aktualizované preklady zaujímavých výziev z horizontálnych programov do slovenského jazyka. Podobná stránka už roky úspešne funguje v Maďarsku.
2. Poskytovanie konzultačných a poradenských služieb pre záujemcov pre horizontálne programy EÚ.
 - a. Poskytovanie spoločných platených konzultácií s maďarskými partnermi za účelom podávania spoločných projektových návrhov
3. Zakladanie projektových konzorcií medzi slovenskými a maďarskými subjektami, pre podávanie projektových žiadostí do horizontálnych programov EÚ.
 - a. Brookerage činnosť - pomoc a asistencia pri zakladaní projektových konzorcií a hľadanie tretích partnerov pre podávanie spoločných projektových návrhov pre horizontálne programy EÚ.
 - b. Zriadenie prepojenia a zdieľanie informácií z on line platforiem nižšie uvedených palatforiem a vzájomné zdieľanie a konzumácia obsahu web stránok
 - i. <https://Grantup.sk> + podcast
 - ii. <https://eitrawmaterials.eu/regional-center-kosice/>
 - iii. <https://een.ec.europa.eu/about/branches/hu/nyiregyhaza>
4. Zavedenie pravidelnej on-line komunikácie s kanceláriou “Enterptice Europe” a “Europe Direct” v Niyregyháze”
5. Podanie minimálne 2 projektových zámerov pre horizontálne programy EÚ ročne v regióne Rožňavy.

Regionálny akčný plán pre zlepšenie konkurencie schopnosti cezhraničných MSP je jediným uceleným teoreticko-praktickým dokumentom pre mesto |Rožňava resp. pre Rožňavský

región. Realisticky a konkrétne popisuje súčasný stav a napriek nepriazni, v ktorej sa MSP pôsobiaci v okrese Rožňava nachádzajú, nastavuje reálne systémové úlohy, nezávislé od verejných orgánov, tak aby sa situácia MSP v regióne zlepšila a to najmä/a nie len kooperáciou s maďarskými MPS na spoločných horizontálnych projektoch EÚ. Veríme, že dlhodobou, systematickou a vytrvalou snahou pozdvihneme úroveň MSP v regióne Rožňavy a zlepšíme tak ekonomickú a sociálnu situáciu v regióne.

Príloha č.1: AKČNÝ PLÁN PRE ZLEPŠENIE KONKURENCIESCHOPNOSTI CEZHRANIČNÝCH MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKOV

P.č.	Popis aktivity	Roky	Poznámka
Cieľ 1: Propagácia podnikania a vzdelávania v oblasti podnikania			
1.1.	Posilnenie spolupráce regionálnych informačných a rozvojových centier so samosprávou	2022-2025	Vyvinúť aktivity na spoluprácu s RRA a mestom
1.2.	Realizácia školení a workshopov pre podporu podnikania	2022-2025	
1.3.	Vytvorenie prehľadného zoznamu možností podpory pre podnikateľov	2022-2025	Prepojenie na web portály s informáciami o možnostiach podpory
1.4.	Poskytovať informácie v oblasti prístupu k financovaniu podnikateľských vízií	2022-2025	Prepojenie na web portály s informáciami o možnostiach podpory
1.5.	Poskytovať informácie v oblasti potreby digitalizácie v oblasti podnikania	2022-2025	
1.6.	Poskytovať informácie a propagovať zelené podnikanie	2022-2025	Prepojenie na web portál Zelené hospodárstvo
Cieľ 2: Sieťovanie			
2.1.	Vytváranie databázy podnikateľských subjektov v spolupráci s partnerskými organizáciami v prihraničných oblastiach	2022-2025	Spolupráca s mestom Rožňava a Nyiregyháza
2.2.	V spolupráci so samosprávou v prihraničných oblastiach vytvorenie a aktualizácia Zoznamu podujatí zameraných na propagáciu podnikateľskej činnosti	2022-2025	Spolupráca s mestom Rožňava a Nyiregyháza
2.3.	Propagácia domácich podnikateľov a ich služieb a produktov	2022-2025	Spolupráca s mestom Rožňava a Nyiregyháza

Budujeme partnerstvá
Projekt je spolufinancovaný z prostriedkov
Európskej únie z Európskeho fondu
regionálneho rozvoja